

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΜΑΣ ΟΡΓΑΝΟΥ

***Το κείμενο αυτό αποτελεί μέρος των δημοσιεύσεων στο ηλεκτρονικό περιοδικό "κλίκα".**

Δεν είναι λίγες οι φορές που έχω ερωτηθεί: *"Πού είναι καλύτερα να έχω το μουζούκι μου; Στη θήκη; Σε σταντ; Κρεμασμένο κάπου αλλού; Τι πρέπει να κάνω ώστε να το διατηρώ καλύτερα;"* Σε τέτοια ερωτήματα θα επιχειρήσει να απαντήσει αυτό το σύντομο σημείωμα αντιμετωπίζοντας τον κυριότερο όγκο του σημαντικού αυτού κεφαλαίου που ονομάζεται συντήρηση του μουσικού οργάνου. Η συντήρηση αφορά σε δύο κατηγορίες εμπλεκομένων, στον οργανοποιό και στον ιδιοκτήτη-χρήστη του οργάνου. Η συντήρηση για τον οργανοποιό λαμβάνει ή θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της κάποια δεοντολογία που σε γενικές γραμμές έχει σκοπό της να προστατεύσει το όργανο από επεμβάσεις που αλλοιώνουν την φυσιολογία του.

Ο οργανοποιός, στην περίπτωση που δεν είναι ο ίδιος ο κατασκευαστής, λαμβάνει υπόψη του την τεχνική εκείνου που έφτιαξε το όργανο και συντηρεί ή και ακόμα αποκαθιστά τυχόν βλάβες, ακολουθώντας τις μεθόδους του κατασκευαστή. Π.χ. δεν αποκαθιστά βερνίκια χειρός (γομαλάκα, μπάλες ή ελαιόλουστρα) με βερνίκια χημικά πολυουρεθάνης ή ακρυλικά. Ακόμη δεν αποκαθιστούμε μια κόλληση από ψαρόκολλα χρησιμοποιώντας άλλη σύγχρονη κόλλα. Φυσικά με κανένα τρόπο αυτό το σύντομο σημείωμα δεν απευθύνεται σε συναδέλφους οργανοποιούς, απλά έφερα κάποια παραδείγματα για να γνωρίζει ο ιδιοκτήτης ενός οργάνου το πλαίσιο των απαιτήσεων του από τον οργανοποιό,

στον οποίο εμπιστεύεται τη συντήρηση του οργάνου του. Ωστόσο υπάρχουν αρκετά πράγματα που καλό είναι να γνωρίζει ο χρήστης του οργάνου, προκειμένου να προλάβει κάποια ενδεχόμενα προβλήματα.

Καλό είναι να γνωρίζουμε δυο βασικές πληροφορίες:

1. Στο όργανο ασκούνται αρκετά μεγάλες δυνάμεις εξαιτίας της «τάσης» των χορδών. Σαν τάση βαφτίζουμε τη δύναμη που ασκούμε σε κάθε χορδή, προκειμένου αυτή δονούμενη να παράγει την επιθυμητή συχνότητα ήχου. Η δύναμη αυτή ασκείται σε ολόκληρο το όργανο. Ωστόσο τα συνηθέστερα πάσχοντα μέρη είναι το μάνικο και το καπάκι. Η δύναμη των χορδών θέλει να φέρει μπροστά το μάνικο (να το σκεβρώσει) και το καπάκι να το βυθίσει μέσω της πίεσης που ασκεί ο καρβιλάρης. Εξ' αυτής της πολύ βασικής πληροφορίας προκύπτει πως αν εμείς χαλαρώσουμε της χορδές, αυτόματα ανακουφίζουμε το όργανο από την χρόνια τάση που του ασκούν. Μια τέτοια λύση προτείνεται όμως για πολύ παλιά και ταλαιπωρημένα όργανα που ήδη έχουν εμφανίσει κάποιες από τις προαναφερθείσες παραμορφώσεις (σκεβρώματα ή βουλιαγμένα καπάκια). Ωστόσο, κάτι τέτοιο μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο προφύλαξης για ένα όργανο το οποίο γνωρίζουμε ότι θα το αφήσουμε για αρκετό διάστημα σε αχρησία. Ένας σύντομος τρόπος να ανακουφίσουμε το όργανο από την τάση των χορδών χωρίς αυτές να τις χαλαρώσουμε από τα κλειδιά είναι παραδείγματος χάρη είναι να πλαγιάσουμε να ρίξουμε τον καρβιλάρη. Έτσι το όργανο ανακουφίζεται και μπορεί να διατηρηθεί για ένα μεγάλο διάστημα αχρησίας.

2. Δεύτερη βασική κατεύθυνση της σκέψης μας για την προστασία του οργάνου ας είναι οι συνθήκες θερμοκρασίας και υγρασίας που αυτό

βρίσκεται. Στην περασμένη μας συνάντηση εδώ στην Κλίκα, βρίσκεται ένα ανάλογο σημείωμα με τίτλο «Υγρασία και μουσικό όργανο». Σε αυτό περιέχονται πληροφορίες που θα μας χρειαστούν. Στο εν λόγω κείμενο είδαμε πώς και γιατί το ξύλο μεταβάλλει τις διαστάσεις του ανάλογα με τη σχετική υγρασία. Είδαμε επίσης ότι οι μεταβολές αυτές επηρεάζουν τόσο το μάνικο όσο και το καπάκι. Είδαμε -τόσο από την εγχώρια αλλά και από την ξένη βιβλιογραφία- ότι η συνιστώμενη σχετική υγρασία είναι σε τιμές 44-55%. Άραγε πώς μπορούμε να προστατεύσουμε το όργανό μας από τις υπερβάσεις των ορίων αυτών;

Πρώτα απ' όλα είναι καλό να γνωρίζουμε τις τιμές της σχετικής υγρασίας στο χώρο που συνήθως βρίσκεται αυτό, άρα λοιπόν ένα υγρόμετρο (το ψηφιακό είναι ακριβέστερο) σχετικά χαμηλού κόστους θα μας βοηθήσει να προστατεύσουμε αλλά και να εξηγήσουμε τη συμπεριφορά του οργάνου μας. Ίσως δηλαδή διαπιστώσουμε πως σε συνθήκες ξηρότητας οι χορδές απομακρύνονται από την ταστιέρα, ενώ σε παρατεταμένες συνθήκες υγρασίας οι χορδές τρίζουν, συνήθως στα πρώτα τάστα, γεγονός που αποδεικνύει την κίνηση του μάνικου προς τα πίσω. Και τα δύο αυτά φαινόμενα συχνότατα εξαφανίζονται όταν αποκατασταθεί η σχετική υγρασία σε κανονικά πλαίσια. Πρέπει όμως να γνωρίζουμε ότι στη μεν μεγαλύτερη υγρασία το όργανο δε διατρέχει μεγαλύτερο κίνδυνο παρά την προσωρινή αδυναμία παραγωγής καθαρής στα πρώτα τάστα. Δηλαδή στην περίπτωση που έχουμε αυξημένη υγρασία και το όργανο είναι προς τα πίσω το μόνο πράγμα που θα μας ταλαιπωρήσει είναι αυτό το προσωρινό τρίξιμο (όσο κρατάει αυτή η υπέρβαση της υγρασίας). Μετά την αποκατάστασή της το όργανο επανέρχεται.

Στην περίπτωση όμως της ξηρασίας το μάνικο

σκεβρώνει, γιατί συστέλλεται, χάνοντας υγρασία από την ταστιέρα. Και αυτή η παραμόρφωση στο μάνικο ενδέχεται να είναι προσωρινή και να ταλαιπωρήσει μόνο προσωρινά με τη «σκληρότητα» που αποκτούν οι χορδές όσο απομακρύνονται από την ταστιέρα. Εκείνο όμως που είναι περισσότερο κρίσιμο σε αυτήν περίπτωση είναι ότι εφόσον το όργανο βρίσκεται σε ένα ιδιαίτερα ξηρό περιβάλλον κάτω από 40%, σε συνδυασμό μάλιστα και με μια μεγάλη θερμοκρασία, πράγμα επίκαιρο τώρα το καλοκαίρι, το όργανο διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αφυδατωθεί και να συρρικνωθεί το καπάκι, το οποίο εφόσον βρίσκεται στερεωμένο στα χείλη του ηχείου είναι δυνατόν να ραγίσει. Συστέλλεται περισσότερο απ' ό,τι του επιτρέπουν οι κολλήσεις και έτσι είναι δυνατό να εμφανίσει ρωγμές κατά μήκος των νερών. Σε αυτή την περίπτωση έχουμε μια βλάβη που τουλάχιστον οπτικά είναι ανεπανόρθωτη. Η πιθανότητα εμφάνισης ρωγμής είναι πολύ μεγαλύτερη όσο πιο απότομη είναι η αλλαγή από υγρασία σε ξηρασία και η αύξηση θερμοκρασίας. Για την αποφυγή της επικίνδυνης ξηρασίας καλό είναι λοιπόν τα όργανα να μην βρίσκονται σε απευθείας έκθεση σε air-condition ή καλοριφέρ και το χειμώνα να μην πλησιάζουν τζάκια τα οποία λειτουργούν, γιατί η διαφορά από πολύ υψηλή σε πολύ χαμηλή υγρασία μπορεί να οδηγήσει σε ράγισμα του καπακιού.

Ας ελπίσουμε ότι το καλοκαίρι αυτό, όπως και τα υπόλοιπα που είναι οι πιο δύσκολες εποχές λόγω ξηρασίας και μεγάλης θερμοκρασίας, τα όργανα θα γλιτώσουν αυτή τη δύσκολη περίοδο.

Χρήστος Σπουρδαλάκης

